

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• F O R R E L I G I O N O G K U L T U R •

72. ÅRGANG

19. NOVEMBER 1960

A V I N N H O L D E T :
KENNEDY - ARME MANN - KIRKEN KALTE HAM HJEM -
MYSTIKER OG REFORMATOR - FRA «EL CANTICO SPIRI-
TUAL» - PAVENS FALLSKJERMTROPPER - BLIKK PÅ TIDEN -
MED EN AFRIKANERS ØYNE - UTLANDET.

NR
22

NESTE NUMMER UTKOMMER 3. DESEMBER 1960

JULEHEFTET
«KIMER I KLOKKER»

ER UTKOMMET

INNHOOLD:

- Barnets juleminner
Av Helene Illije.
- Adventskalenderen —. Noen tanker om Kristi legemlighet
Av Ørnulf Ranheimsæter.
- Den hellige Magnus martyr
Av Alf Høeg.
- Jeanne d'Arc — Fantasi og virkelighet
Av Hallvard Rieber-Mohn.
- Mystisk dialog
Av Paul Verlaine. I norsk gjendiktning ved Kristen Gundelach.
- Selja. S.ta Sunnivas øy
Av Erik Gustavsen.
- De tre grønne grenene. En legende
ved Eva Dithmer-Vanberg.
- Moderne allegori om Frelserens fødsel
Av Aimé Duval.
- Kirken på Mount Royal. En St. Josefslegende fra Canada
ved E. D.-V.
- Omslagsblide i flere farver etter Antonio Pisanello: «Madonna med økerhønen», Castelvetchio, Verona. Trykt på kunsttrykkpapiir. Pris kr. 3.—.

ST. OLAVS FORLAG, Akersvn. 5, Oslo

FYRINGSOLJE

brukes av

- St. Olavs kirke
- Bispegården
- St. Josefs Institutt
- Vor Frue Hosp. Nerveavd.
- St. Dominikus kirke
- Lunden Kloster
- St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem
- Sta. Katarinahjemmet
- St. Franciskus Kirke
- St. Franciskus Hosp.
- St. Pauls Kirke
- Vår Frue Kirke
- Marias Minde
- St. Franciskusøstrenes Moderhus
- Øyenklinikken
- St. Josefs Hosp., Drammen
- St. Torfinns Klinik, Hamar
- St. Elisabeth Inst.
- St. Mikael's Kirke
- St. Mikael's Prestegård
- St. Theresia kirke
- St. Franciskus Hosp.
- St. Magnus Kirke
- St. Magnus presteg.
- St. Elisabeth Hosp.
- Vår Frue Kirke
- Bispegården
- St. Olavs Kirke,
- Bispegården
- St. Olavs kirke
- St. Olavs Prestegård

Oslo

Arendal

Bergen

Hammerfest

Hønefoss

Lillestrøm

Tromsø

Trondheim

Tønsberg

Ved bestilling av olje:
Oslo 683466 - Service: 565690

R.I.P.

Vår kjære medsøster
SØSTER THEKLA SCHMITZ
døde rolig den 23. oktober, 85 år gammel og ble gravlagt den 26. oktober i Bergen.
St. Franciskusøstrene.
Den avdøde anbefales til de troendes forbønn.

HUSK

ADVENTSKALENDERE,
kunstkalendere, bøker og grammofoonplater i
KATOLSK BOK- OG BLADSENTRAL
Akersvn. 5, Oslo. Tlf. 42 37 43.

Har denne annonse noen verdi? De avgjør det ved å benytte oss som Deres forsikringsforbindelse

Gulli & Rokk

ASSURANSE

Stortingsgt. 22 - Sentralbord 33 44 00
OSLO

LITURGISK KALENDER

SØNDAG 20. NOVEMBER: 24. (og siste) s. e. Pinse: Ep. Kol. 1, 9—14. Ev. Matth. 24, 15—35. Mandag: Marias fremføring i templet. Tirsdag: Cecilia, jomfru og mart. Onsdag: Klemens, pave og mart. Torsdag: Johannes av Korset, bekj. og kirkel. Fredag: Katarina, jomfru og mart. Lørdag: Silvester, abbed.

SØNDAG 27. NOVEMBER: 1. SØNDAG I ADVENT. Ep. Rom 13, 11—14. Ev. LUK. 21, 25—33. Mandag og Tirsdag: Ferialdager. Onsdag: Andreas, apost. Torsdag og Fredag: Ferialdager. Lørdag: Frans Xaver, bekj. og misjonens vernehelgen.

SØNDAG 4. DESEMBER: 2. SØNDAG I ADVENT. Ep. Rom. 15, 4—13. Ev. Matth. 11, 2—10.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER

OSLO KATOLSK BISPEDØMME:	Stille messe	Høymesse
OSLO: St. Olavs kirke, Akersveien 5. Biskopen og prestegården 425287. Sogneprestkontoret 414161	7.00 8.30 9.45 m. eng. pr.	11.00
St. Hallvarvs kirke, Fransiskanerne, Urtegt. 29, tlf. 68 08 68	8.30 19.00	10.30
St. Dominikus kirke, Dominikanerne, Neuberggt. 15, tlf. 55 07 71	8.15 9.30	11.00
Vår Frue Villas kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 558121	—	8.30
Grefsen kapell, Gladsvei 23, tlf. 212355	—	9.30
Lunden kapell, Trondheimv. 309, tlf. 21 25 87	—	9.00
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlf. 2209	8.00	10.45
BERGEN: St. Pauls kirke, Christiesgt. 16, tlf. 15410	8.00 9.00	10.30
Vår Frue kirke, Helleveien	—	9.30
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1, tlf. 832019	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongensgt. 9, tlf. 1438	8.30	10.45
HALDEN: St. Peters kirke, Kristian V.s pl. 1, tlf. 1168	8.00	10.45
HAMAR: St. Torfinns kirke Torvgaten 113, tlf. 23751	8.30	11.00
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haraldsgt. 21, tlf. 3195	8.30	11.00
HØNEFOSS: St. Theresia kirke, Vesterngt. 5, tlf. 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: St. Ansgar kirke, Kirkegaten 3, tlf. 24225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: Mariakapellet, Weidemannsgt. 3, tlf. 51650	—	10.00
LILLESTRØM: St. Magnus kirke, Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: St. Mikael's kapell, Ryggeveien 24	—	11.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverresgt. 26, tlf. 50793	7.45	10.45
STABEKK: Jesu Hjerter kapell, Nyveien 17, tlf. 537735	8.40	10.40
STAVANGER: St. Svithun kirke, Dronningensgt. 8, tlf. 25534	8.00	10.30
SYLLING: St. Hallvarvs kapell, tlf. 849028 (Drammen)	—	—
TØNSBERG: St. Olavs kirke, Sandefjordgt. 1, tlf. 119 49	—	10.45
St. Olavs kapell	8.00	—
TRONDHEIM APOSTOLISKE VIKARIAT:		
TRONDHEIM: St. Olavs kirke, Prinsensgt. 2a2. Biskopen og prestegrd. tlf. 21214	8.30 19.00	11.00
St. Elisabeth Hospitals kapell, Ila, tlf. 20221	6.15	—
KRISTIANSUND N.: St. Eysteins kirke, Flintegaten 5, tlf. 2779	8.00	11.00
MOLDE: St. Sunniva kirke, Parkveien 23, tlf. 1100	8.30	11.00
ÅLESUND: Vår Frue Kirke, Nørvesund, tlf. 3066	—	11.00
DET APOSTOLISKE VIKARIAT FOR NORD-NORGE:		
TROMSØ: Vår Frue kirke, Storgaten 94. Biskopen og prestegrd. tlf. 3604	8.15	10.30
St. Elisabeth hospital, Mellomveien 15, tlf. 63	6.20	—
BODØ: St. Eysteins kirke, Hernesveien 22, tlf. 21783	8.15	10.30
HAMMERFEST: St. Mikael's kirke, Strandgt., tlf. 1392	— 19.00	10.30
HARSTAD: St. Sunniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 1205	8.00	10.30

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: Pater Hallvard Rieber-Mohn O.P., pater Erik Gunnes O.P.
Redaksjonens adresse: Neberggaten 15, Oslo NV.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo

Kontortid: 9—16. Mandag og lørdag 9—13. - Tlf. 42 37 43

Boligtelefoner: Redaksjonen 55 07 71. - Red.sekr. Kirsten Rydberg 60 86 37

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene): Kr. 18 pr. år - Kr. 9 pr. ½ år. Utlandet kr. 22.

Annonser: 8 dager før utg.dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 159 86

KENNEDY - ARME MANN!

Når dette skrives, er det nettopp blitt sikkert fastslått at senator *John F. Kennedy* fra Massachussets er blitt valgt til USA's president for de kommende fire år. Det er en begivenhet som på godt eller på ondt vil få en betydelig innflytelse på millioner av menneskers skjebne og velferd — om ikke annet så fordi hans embede er ett av de mest ansvarstunge i verden. Derav titelen over disse linjer: «Arme mann» — denne unge politikeren skal nå forbrukes og forbrenne i den uhyggelige tvekamp med krigstruselen og tyranniet som har trukket dype og trette furer i ansiktet til en annen mann, som engang var en optimistisk og smilende general: *Dwight D. Eisenhower*.

Hadde John F. Kennedy tapt dette presidentvalget, ville overskriften også passet: Arme mann, som skulle få høre USA's største parti slå det fast for slektledd fremover at en katolikk ikke kan bekle landets høyeste embede. Allikevel — dersom han hadde tapt — ville han visst vært mindre å beklage enn nå — problemene ville ha vært så ulike mye mindre og oversiktlige. For den mappen som venter på hans arbeidsbord i Det Hvite Hus har et dystert innhold — spenning over Formosa, Berlin, Kongo og Cuba, teknisk kappløp med Russland, rasehat innen- og utenlands, frykt for økonomisk inflasjon, og meget annet.

De av oss som har kunnet følge TV-debattene mellom Kennedy og hans motstander i timelange nær-opptak sitter ikke bare tilbake med det oppmuntrende inntrykket av at det amerikanske politiske show altså allikevel fungerer så sunnt at det bringer kunnskapsrike, intelligente og åpenbart bunnhederlige politikere frem til toppstillinger. Vi har vel også — under verdenssituasjonens tunge sky — sperret øynene opp over deres energiske optimisme. Går noe menneske, fra familielykke og velstand, smilende og frivillig inn i løvehulen? Hvor henter de sin tillit fra? Begge ville de svare — og har vel svart — at det er fra sin kristne tro. For kvekeren Nixon som for katolikken Kennedy er visst det mer enn valgagn — de tok begge sikte på et ansvar som krever det overmenneskelige, i et folk der gudstroen forutsettes som en nødvendighet og en selvfølge i en statsmann.

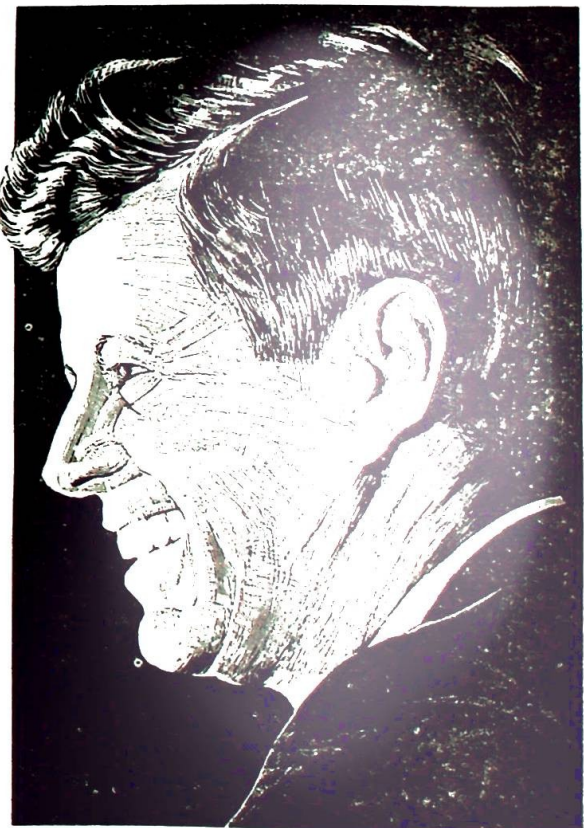
For sin del har John F. Kennedy de største anstrengelser foran seg — nå skal 43-åringen innfri de høyspente håp om ungdom, energi og intelligens han har skapt hos

sine velgere. Det er en ukjent fremtid. Men allerede nå er der en og annen grunn til å glede seg over dette valg. Noe slags katolsk «triumfskrik» gir det riktignok ikke grunn til: Religiøst sett vil Kennedy snarere være mer bundet enn sine forgjengere til absolutt nøytralitet. Det var for eksempel den episkopale *Franklin D. Roosevelt* som holdt seg med en personlig representant hos paven fordi han mente det tjente USA's interesser å være til stede i kristenhetens sentrum. Og det var baptisten *Harry Truman* som av de samme årsaker utnevnte en amerikansk ambassadør ved Vatikanet — en avgjørelse han måtte gjøre om igjen. President Kennedy har allerede på forhånd sagt at han ikke kommer til å sende noen slik ambassadør, og må nok også ellers gå stillere i dørene enn noen protestant hva trossaker angår.

Grunn til å glede seg er der imidlertid over at dette valget taler overbevisende om det amerikanske demokratis modenhet og sans for vesentlige verdier i et menneske. Det vulgære katolikk-hatets tid er kanskje ikke forbi, men dets politiske innflytelse er tydeligvis knekket. For de fanatiske protestantiske kretser som under valgkampen øste en flom av politisk-«religiøs» smusslitteratur ut over den katolske kandidat, for å sverte ham i velgernes øyne, var valget 8. november et sviende nederlag. Hetsen var for grov, og kom ham snarere til gode, ved å utfordre amerikanernes renslighetssans.

En annen grunn til glede har vi katolikker for så vidt som denne amerikanske politiker på en avgjørende måte vil komme til å «liberalisere» oppfatningen av den katolske statsmann. Han er hverken diktator eller stokk-konservativ — hverken general eller patriark. Hans standpunkter svarer til svært mange av dem som er knesatt i vårt eget sosialt bevisste demokrati. Kanskje vil han vise oss noe vi *vet*, men ikke har *vondt* av å *se*: At de utmerket godt kan ikke bare forenes med, men også begrunnes ved et katolsk livssyn.

HRM.

KIRKEN KALTE HAM

SAMTALE MED PASTOR O. RØRDAM BONNEVIE

I gjen Danmark? tenker visst våre lesere. Nettopp — igjen Danmark! Hvilket felt det så gjelder, så er det først og fremst i vårt sydlige naboland — innenfor det vitale og samtidsbevisste katolske mindretallet i Danmark — at vi, i moderne tid ser konturene til en artsegen nordisk katolsk tradisjon og livsstil ta form. Det har så mange årsaker. Ikke bare bredden og kvaliteten i det katolske miljøet dernede. Men også den spenning mellom luthersk tradisjon og moderne katolisisme som det kontinentalt tenkende Danmark opplever tidligere og sterkere enn de øvrige nordiske land. Dette intervjuet sier litt om hva som skjer i et gammelt luthersk land når dets bevisste kristne vender tilbake til sin tros kilder — og så finner, at dem må man nødvendigvis tale med Rom om.

Da Olav Rørdam Bonnevie i 1945, etter tolv års prestegjerning i den evangelisk-lutherske folkekirke, ble opptatt i den katolske kirke, følte han det snarere som en innfrielse enn som et brudd. Han var født i 1906, hadde tatt studenteksamen i 1925, og var etter sine teologiske studier et år hjelpeprest og deretter, fra 1933 til han nedla embetet, sogneprest for en landsmenighet i Ålborg Stift. Godt på vei mot femtiårene begynte han igjen filosofi- og teologistudier, i København og i Clerveaux, og pinselørdag i år mottok han — som den første gifte katolske prest i Norden siden reformasjonen — prestevielsens sakrament. Han virker nå som prest i St. Therese sogn i København, og i ledelsen av den katolske brevskolen i Danmark — et omfattende foretagende.

Pastor Rørdam Bonnevie hører ikke til dem som «brenner sine gamle guder», som om de kommer til Kirken fra det ytterste mørke. I sin konversjonsberetning skrev han i fjor: «Derfor var min konversjon ikke et brud, men en konsekvens. Kaj Munk bevarede hele livet taknemmeligheten mod sin plejemoder. Også jeg kan stadig være taknemmelig mod min plejemoder, Folkekirken, fordi dens katolske arv førte mig tilbage til Moderkirken.»

For norske protestantiske ører lyder vel dette som ord fra en annen klode. Men i Danmarks religiøse liv siden siste krig er der oppstått hele miljøer hvor ord som disse neppe er ubegripelige, ja hvor de i større eller mindre grad må møte forståelse, sympati — og en og annen tilslutning.

Det er om denne nye og omdiskuterte strømning i dansk protestantisme — «høykirkeligheten» — at vi utspør pastoren, under hans Oslo-opphold som foredragsholder i Katolsk Forum.

EN IDÉS VEKST

— Det er da noe nytt dette, pastor, med dansk høykirkelighet? Vi er jo vant til å tenke på dansk protestantisme som noe der er preget av lavkirkelig folkelighet?

— Nytt er det ikke, men ny er nok bevisstheten om den utfordring det innebærer i en luthersk kirkes liv å gjenoppdage møtet med Rom, fordi om man går tilbake til sine egne kilder. Dansk høykirkelighet har en bakgrunn allerede i forrige århundres kirkeliv, i skikkelser som biskopene Mynster og Martensen — representanter

for en kirkeoppfatning som besto utenfor indremisjonsvekkelsen og den Grundtvigske menighetsbevegelse. For dem sto idéen om kirken, embetet og gudstjenestelivet i sentrum. Men samtidig hadde en del av dem noe aristokratisk og ufolkelig ved seg, de var enbedsmenn. Og deres liturgiske forståelse var kort.

Omkring århundreskiftet fant så den danske kirkeligheten et uttrykk i bevegelsen *Kirkelig Centrum*, som ganske visst var en minoritet innenfor den lutherske folkekirke, men som øvde en betydelig innflytelse.

— Og det er altså herfra at nåtidens høykirkelighet utgår?

— Ja. I 1927 grunnla åtte teologiske studenter det såkalte *Teologiske Oratorium* — som i mangt kan minne om den norske *Ordo Crucis*. De var sterkt påvirket av anglikansk høykirkelighet, kom sammen til ukentlige liturgiske morgenandakter, teologiske studiekretser og søkte å fremme kirkebevisstheten i den lutherske geistlighet. Selv om den liturgiske interesse var begrenset, fikk de da påvirket den nye danske høymesseordning på en avgjørende måte, blant annet fikk de kommisjonen til å appta Kyrie, Gloria, Credo og Prefasjon.

— Hvor mange medlemmer har dette Teologiske Oratorium i dag?

— Omkring 150 prester og dessuten kanskje 29 av de teologiske studenter i København og 15 av dem som studerer teologi i Århus. De holder årlige konventer, og hyppige lokale konventer i landsdelene, tildels med påfallende tilslutning, og utgir et tidsskrift: «Under Guds Ord» som fremmer kirkesynet.

— Det har altså en merkbar bredde i folkekirkens presteskap?

— Det må man si. Men De må huske at den høykirkelighet som i dag vekker en viss oppsikt i Danmark utgår fra en ytterliggående «høyrefløy» innen denne bevegelse — gruppen omkring bladet «Reformatio».

LUTHERDOMMENS KATOLSKE ARV

— Hvor stor er denne gruppen, og hva står den for?

— Det dreier seg om noe slikt som 35—40 unge prester. Noen få er av grundtvigiansk opprinnelse, andre har sin bakgrunn i Kirkelig Centrum. Men det er uhyre interessant å konstatere at det ikke minst er teologer som kommer fra Indre Mission og KFUM som slutter seg til denne strømningen.

— Det var da uventet?

— I grunnen ikke, dersom vi tenker etter. Husk på hva som er den danske folkekirkens situasjon i dag. Grunnprinsippet om den «rommelige» folkekirke gjør jo at den omfatter uforenlige motsetninger. Og ikke minst professor P. G. Lindhardt's og andre eksistensialistisk pregede teologers fornektelse av sentrale kristne trossannheter, som det evige liv eller Kristi oppstandelse, har lært de rett-troende lutheranere å verdsette alt som innebærer troskap mot kildene i den kristne tradisjon. Utenfor denne tradisjon er nemlig oppløsningen i full gang. Indremisjonsfolk forstår seg dessuten på vekkelse, og dette er en vekkelse til tro og fromhetsliv, selvom den altså er kirkelig. Mange av dem som kommer fra Indre Mission og KFUM reagerer forøvrig på det subjektive og følelses-

HJEM

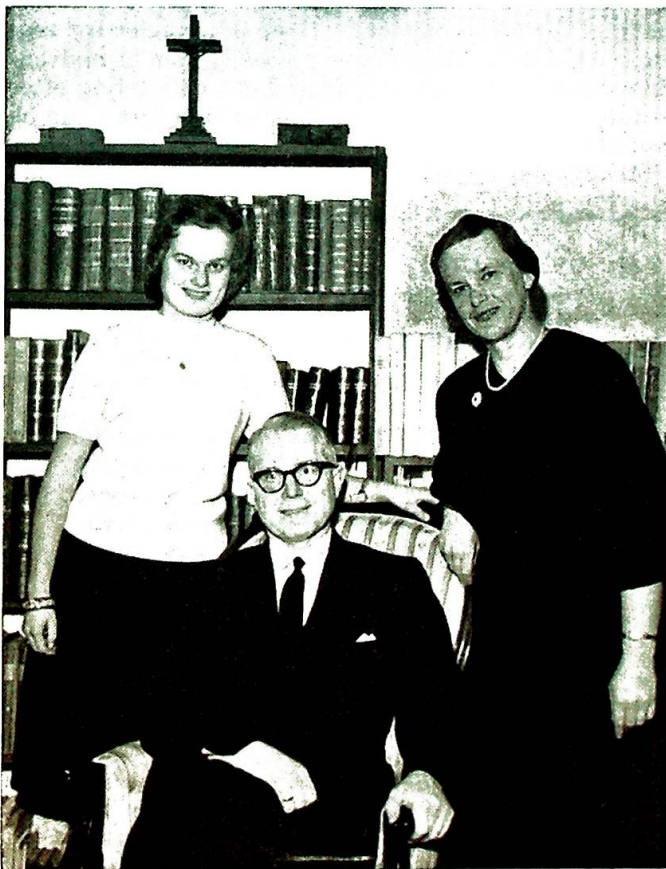
bestemte ved den kristentype de er oppdratt i, ved å bli «oratorianere».

— Hva er det som særpreger den nye høykirkelige bevegelse?

— Først og fremst en våken sans for de felleskristne — «katolske» — størrelser, tanker og skikker i den kristne tradisjon. Et sterkt sakramentalt og rituelt fromhetsliv. Interessen for en kontemplativ fromhetstype. En gjenopdagelse av at dette lutherske kirkesamfunn jo opprinnelig — slik som det kommer til uttrykk i *Augustana* — er en *nødsordning* i stadig søkende og urolig samtale med den kristne hovedkirke som det engang mot sin vilje ble sprenget ut av, og som det håper engang å bli gjenforenet med, uten å svikte sin arv og kristendomsforståelse. «Reformatio»-folkene gjeninnfører i meget stor utstrekning kirkeskikker som i århundrer har vært betraktet som «katolske» (i konfesjonell forstand!) ene og alene fordi de etterhvert *gikk tapt* i den lutherske kirke. Det gjelder for eksempel privatskriftemålet, kors-tegnet, tidebønnene, og den ærefrykt for Kristi Mor som hos Luther og hans samtidige finner et ganske annet uttrykk enn i nyprotestantismen.

— Hva med ordenslivet?

— Det er opprettet to lutherske nonneklostre i Danmark de senere år. I Kollund ved Bov i Sønder-Jylland finnes der en kommunitet på 15 søstre — de kaller seg

Pastor Rørdam Bonnevie med sin hustru og datter.

«Maria-døtrene» og har viet seg til et rent kontemplativt liv, der bønner for kirkens enhet og arbeidet for å øke forståelsen for Kristi Mor inntar en sentral plass. Den lokale sogneprest er deres veileder og skriftefar. Ellers finner vi på Lem Hede i Vest-Jylland et konvent Kristi Kors' Kloster, med to søstre som har tatt navn av fransiskanerinner og som har bygget både kirker og klostre. Til dette er der knyttet en «tredje-orden» på 15 kvinner, hvorfra der ventes tilgang til klosteret.

QUO VADIS?

— Hvor fører disse tendenser egentlig hen, pastor Rørdam Bonnevie? Mener De at Deres egen utvikling, fra grundtvigianisme og KFUM via luthersk høykirkelighet over i katolisismen, er typisk? Ser vi ikke snarere ofte at høykirkelighet tvert om befester sine tilhengere innenfor deres *egen* tradisjon, fordi de rendyrker sider ved kirkelivet som er katolske, men som bare har vært *glemt* i deres egen kirke?

Pastor Rørdam Bonnevie tenker seg om, — søker nøye sine nyanserte uttrykk:

— Der finnes selvfølgelig ikke noe entydig, enkelt svar på det spørsmål. For noen få fører det rett og slett til konversjon. Siden krigen er 6 prester og 15 teologiske studenter gått over til den katolske kirke i Danmark. For et langt større antall fører det utvilsomt til en oppdagelse av katolisismen som et *hovedproblem* de må kjempe med, — de innser sannheten i de Kierkegaards ord, at lutherdommen opprinnelig slett ikke er en *kirke*, men et *korrektiv*, en reform-kritikk til Kirken — den katolske. Protestantismen — rett forstått — svarer med andre ord bare til sin natur så lenge den avviser den «etablerte» selvtilfredshet og isolasjon, og holder sitt sinn urolig — selv etter fire hundre år! Den *må* arbeide med spørsmålet om gjenforeningen i troen, selv om det kan vare lenge før den kan bli virkeliggjort.

— I Sverige har vel høykirkeligheten snarere bidratt til å *befeste* svensk lutherdom?

— Slik ser det ut — hittil. Men bevegelsen er jo i full utvikling ennå. Men se på England, der den er hundre år gammel. Vet De at i England er der i dag ett tusen anglikanske prester som anerkjenner Pavens primat i verdenskirken, og som er uinteressert i det økumeniske arbeide Kirkens Verdensråd driver, fordi det er en direkte *gjenforening* med Rom, under Roms biskop, de tar sikte på?

— Hva med Tyskland?

— I Tyskland tar det såkalte *Sankt Michaels Bruderschaft* sikte på å «avstive» tysk protestantisme gjennom høykirkelighet, gjennom en tilbakevenden til «den gamle tro» og den sakramentale livsoppfatning. Som i Danmark finnes der en «høyrefløy» — «Die Sammlung» — med betydelige ledere som teologene Asmussen, Lackmann og Baumann. De to siste måtte gå fra sine embeder på grunn av sine «katoliserende» standpunkter. De danske høykirkelige mener selvfølgelig i sin helhet å konsolidere dansk lutherdom ved å vekke dens iboende, men glemte «katolisitet». En høyrefløy kaller seg «katolikker», uten å ville være romersk-katolske. De sier: Det store kirke-møte på reformasjonstiden som skulle skapt trosforståelsen mellom romerske og protestantiske «katolikker» — det kom aldri. Det venter vi på og det arbeider vi for. Vi vil være trofaste både mot den fulle *katolske* arv og vår *lokale* kristne tradisjon siden reformasjonen.

— Dette vekker vel adskillig forvirring i de øvrige deler av det danske kristenfolket?

— Å — den danske folkekirke har så lenge gjort det til et prinsipp å tolerere alt, at den kan jo ikke slå ned på ny-ortodokse sakramentalister så lenge den lar trosforvanskere som Lindthardt dosere kirkens teologi. Departementet holder klokkelig munn. Biskopene sier offisielt intet — de *ønsker* jo ikke læreautoritet. Indre Mission viser som nevnt — med alle forbehold for «katolske» trekk — allikevel en påfallende forventningsfull holdning. Indremisjonens hovedfiende ligger nemlig ikke til høyre, men til venstre. Grundtvigianerne er på sin side nokså uforstående overfor høykirkeligheten, mens Kirkelig Centrum naturlig nok så langt som mulig forsvarer sin «avlegger». «Tidehverv» — den eksistensielle fløyen i dansk teologi — er blankt avisende. Det mest interessante i alt dette er imidlertid den tillit og kontakt som nå bygges opp mellom på den ene side landets «gammeltroende» — den danske Indre Mission som ikke minst takket være sin ruvende leder pastor *Bartholdy* har et ganske annet utsyn, en ganske annen praktisk humanisme enn dens norske søsterbevegelse — og på den annen side de høykirkeliges «vekkelse». Dét er en ny og spennende konstellasjon! Og den følges — tro De meg — med spent oppmerksomhet også av dem som har lite godt å si om hva de avvisende betegner som «tre-kvart-katolikken».

DET LUTHERSKE EKSEMPEL

— Hvordan ville De formulere, pastor Rørdam Bonnevie, den holdning som De synes vi katolikker bør innta her — protestantisk høykirkelighet blir jo så ytterst forskjellig bedømt av katolikker?

— Det er selvsagt at vi må omfatte disse — som alle medkristne og medmennesker — med respekt og nestekjærlighet, og forstå deres lydighet mot sin samvittighet — også når de objektivt tar feil. Rent praktisk tror jeg vi lojalt og uten baktanker skal fremme de *samtaler* mellom protestantiske og katolske teologer som *Abbé Couturier* begynte i Frankrike i 1935, og som senere også utenfor Frankrike er blitt forsøkt med hell, ja somme steder — som i Tyskland — er blitt en institusjon. I Danmark møttes 10 lutherske og 10 katolske prester på vårparten til samtale — ikke polemikk! — om Alterens Sakramente og Prestembedet. Det gjeninnsetter oss i reformasjonens situasjon — i nødvendigheten av å kjenne og forstå hverandre, selv om gjenforeningen må vente.

— Til slutt et spørsmål, pastor, som visst ikke er helt uten sammenheng med hva De nettopp sa: Hva er det trekk ved Deres lutherske barnetro som De nå — som katolsk prest — er mest takknemlig for?

— Til det svarer jeg: Det personlige forhold til Den Hellige Skrift. Dette forhold blir jo stadig sterkere innen den katolske kirke — en av pavens bønneintensjoner for denne måned er således: «Gjenopplivelsen av familiens bibellesning.» Og bibel-ressanssen innen katolisismen i vår tid er en veldig bevegelse i kirkefolket. Men her har vi ennå så meget å lære: Her kan nordisk lutherdom tjene oss som et eksempel, ved å vise oss Guds ord som den daglige næring omsatt i en trosholdning. Det er ganske visst en katolsk verdi — den utgår fra den ene kirke. Men i den konkrete bruk her og nå trenger vi og mottar vi gjerne den «reformasjon» de vil bringe oss!

FORTJENT UTMERKELSE

Under Norsk Presseforbunds 50 års jubileum nylig ble fru *Eva Dithmer-Vanberg*, Oslo — «St. Olav»s redaktør gjennom en årrekke — tildelt NP's hederstegn i gull for sin innsats i norsk presse.

24. NOVEMBER: JOHANNES AV KORSET:

MYSTIKER OG

Hele det 15. århundre igjennom, mens den katolske reformbevegelse, som etter den lutherske reformasjons gjennombrudd skulle føre til kirkemøtet i Trient, søkte sine veier, var munkeordnene livlig opp tatt med å reformere seg selv.

Dessverre så de praktisk talt bort fra de avgjørende åndsstrømninger i tiden og nøydde seg med å henvise til de gamle ordensregler som ikke lenger ble etterfulgt med den samme iver som før. Derfor har disse klosterlige reformbevegelser, til tross for at de har fostret en lang rekke av hellige menn og kvinner, stort sett ikke selv ført til en varig religiøs renessanse. De har derimot fremkalt bitre stridigheter innenfor ordenssamfunnene til forargelse for kristenfolket.

I minst ett tilfelle førte allikevel denne klosterlige reformbevegelse til en åndelig blomstring som neppe har noe sidestykke i den kristne mystikks historie. Den reform som ble gjennomført av Teresa av Avila (1515 — 1582) og hennes 27 år yngre disippel Johannes av Korset (Juan de la Cruz), interesserer ikke bare faghistorikeren: den har varig betydning for Kirken og universell rekkevidde.

Saken er jo at Teresa og Johannes så langt ut over den bokstavelige overholdelse av eldre regler. Vel var gjenopprettelsen av de strenge skikker fra Karmelittordenens storhetstid det første punkt på deres program. Men målet for denne reform var intet mindre enn den totale hengivelse til Gud som krever at man skjærer over alle bånd og bokstavelig talt regner alt for intet for å finne Ham. Det var ikke regler for reglens skyld de holdt i hevd, men regler som er nødvendig askese for å frigjøre mennesket i dets leting etter en Gud som selv er ånd og søker seg tilbedere i ånd og sannhet.

Stridigheter unngår de ikke. Johannes av Korset ble

JUAN DE LA CRUZ:

Fra «El Cantico Spiritual»

I norsk gjendiktning ved

KRISTEN GUNDELACH

Hvor er det sted du gjemtes
 o Elskede som rørte mig med klingen?
 Du svant som hjort der skremtes
 da jeg var ramt i bringen —
 jeg våknet, ropte — men øinet ingen.

Hyrder som mot det høie
 er steget, Tinden nær, og ser så vide
 dersom I får for øie
 Min Brudgom, la Ham vite
 at bruden sørger, sykner, dør av kvide.

REFORMATOR

puttet i klostrets fengsel i Toledo av medbrødre som ikke så med blide øyne på hans reformiver. Han rømte til slutt fra sitt fengsel ved å skru av låsen og fire seg ned fra et vindu, over de stupbratte bredder av elven Tajo. Men selv var Johannes en fredens mann hvis eneste ønske var å leve for Gud og lære det samme

Juan de la Cruz — (Gammelt stikk).

til de noviser som følte seg kallet til å «bestige Karmels bjerg», som det het på klostrets sprog, ad den smale, steile sti som går gjennom trange daler og den totale selvoppofrelse.

Nada (intet), slik lød Johannes' målsetning. For intet kan til syvende og sist føre til Gud, som ikke er Gud selv. Eller rettere sagt: der kommer et punkt hvor alt det som har ført oss til Gud, må distanseres så det ikke blir til et hinder.

Johannes var en forstandig og likevektig mann og en god teolog. Han hadde en inngrodd mistillit til de ekstraordinære tilstander som av og til følger i mystikkens kjølvann, selv tok han dem i mot når de kom av seg selv, men tillat dem ikke noen spesiell betydning. Han nærte ingen forakt for verden, visste bare at verden ikke er egnet til å forene oss med Gud. Han søkte ikke lidelsen for lidelsens skyld, men hadde erfart at det er smertefullt å frigjøre seg fra det jordiske: sansene blir som omgitt av en mørk natt under denne prosess og verre blir den natt som omgir sjelen når den begynner å unnsnippe sansenes herredømme. Der skal en sterk kjærlighet til for å gjennomføre denne vandring, men denne vandring er jo til for å styrke kjærligheten, som er det avgjørende i vårt gudsforhold.

Johannes av Korset har etterlatt seg en rekke skrifter, ofte korte sentenser men også lengre avhandlinger om sjelens forening med Gud. Han var dessuten en begavet poet og hans dikt hører til den spanske litteraturs klassiske verker.

Man advarer gjerne nybegynnere mot å kaste seg hodekulls og kritikkløst ut i Johannes' skrifter. Og med rette. Det er så fort gjort å forveksle sin egen naturlige tomhet med den intethet som verden etterlater seg hos den som har frigjort seg fra den! Men Johannes kan ikke gjøres ansvarlig for den innbilske naivitet som ligger snublende nær for størstedelen av menneskeslekten. Og værre ville det være for oss om vi henviste hans verker til fagmystikerens hyller. Han har nemlig noe vesentlig å lære enhver av oss om veien til Gud.

A. R.

I fjell og dal jeg sukker
og søker Ham hvis pust for sotten rensar.
Jeg ingen blomster plukker,
jeg ingen rovdyr ensar,
mig stanser hverken skanser eller grensar.

Min Brudgom: Himmelhøer,
fordypelse i ensomhetens dale,
dragende fjerne øer,
elvenes sølvertale,
skogen med susninger av vindpust svale,

natten, den søvn i mulde,
fulgt av oppstandelse, Hans morgenrøde,
tonene underfulle,
vigslingens vei i ødet,
og vin og brød, den kjærlighetens føde.

O skoger, skjønne hager
plantet av Ham på hvem mitt hjerte bier,
o eng så grønn og fager
med blomsterbroderier,
si mig om dere så Ham gå forbi her?

Vi skimtet Ham, Han ilte
men i sin skynding lot Han und're skje oss.
Han så på oss og smilte
— og bare ved å se oss
kunne han i sin egen skjønnhet kle oss.

Ditt nærvær åpenbar mig,
slå mig med lyn av øienstråler vene,
se, kjærligheten tar mig
med lidelse, — så ene
ditt nærværs blikk med lindring kan forlene.

O du krystaline kilde
hvor plutselig tar form i sølvspeiløver
et ant og attrådd bilde
av øines lys — som sover
dypt i mig selv med netters mulm bredd over.

(Johannes av Korset skrev disse vers og de øvrige 30 første strofer av «El Cantico Spiritual» mens han i 1577 satt fengslet i klosteret i Toledo — «da alt i meg led — sjelen og legemet.»)

„PAVENS FALLSKJERM- TROPPE“

EFTER EN ARTIKKEL I DET FRANSKE TIDS-
SKRIFT «ECCLESIA» VED

Maurice Colinon

Den østerrikske jesuittpateren Gustav Wetter som nylig besøkte Norge og talte i Det Norske Studentsamfund, representerte en av de mest fantastiske institusjoner i vår tids kirkehistorie: Det legendariske Collegium Russicum, et elite-kollegium for katolske prester hvis speciale er Russland. Denne artikkelen gir noen forestillinger om dens historie og virksomhet som ikke mangler dramatiske trekk. Fotografiet her til venstre viser pater Wetter (t. v.) i samtale med den danske forfatteren Peter P. Rohde, under et møte i den københavnske Studenterforeningen.

I.
Det er en lang historie: Den begynte i 1921, og slutter ikke med det første. Ved slutten av borgerkrigen herjet en fryktelig hungersnød i Russland. Til Vest-Europa kom det meldinger om at veldige uthungrede folkemasser søkte fra landet til byene, hvor politiet og militæret søkte å jage dem vekk. Hundretusener døde av sult.

Benedikt XV la seg denne nød tungt på hjertet. Da Fridtjof Nansen organiserte sin hjelpeaksjon fikk han pavens fulle moralske og materielle støtte, i en tid da mange søkte å mistenkeliggjøre nordmannens humanitære arbeide som en farlig hjelp til sovjet-regimet. Til kardinal Gasparri skrev Benedikt XV: «Vi står ansikt til ansikt med en av de forferdeligste katastrofer i menneskehetens historie. Tusener på tusener av mennesker er simpelthen viet til hungersdøden, og roper til menneskeheten om hjelp.» Ved en annen anledning sa paven: «Jeg har sett Kristi lidende ansikt i det russiske folks prøvelser...»

Som et ledd i sin hjelpeaksjon forsøkte Benedikt XV å få sendt en vatikansk misjon til Russland. Han døde i 1922 uten å ha oppnådd dette, dypt nedtrykt over aldri å ha fått noe svar på sine mange henvendelser. Den nat-ten han døde, spurte han Mgr. Pizzardo, som bisto ham ved dødsleiet, om ikke sovjet-regjeringens tillatelse var kommet.

Hans etterfølger Pius XI fortsatte anstrengelsene for å oppnå denne tillatelse. Endelig, i mars 1922, ga sovjet-

regjeringen etter. Fire måneder etter mottok paven i sitt privatkapell tolv nøye utvalgte ordensfolk som på hans oppdrag bega seg til Krim ved Svartehavet. Den vesle gruppen besto av tre salesianerpaterer, fire jesuitter, tre fedre av det Guddommelige Ords Orden og to spanske patres av Maria Hjerteordenen. Alle var sivilklede — paven ønsket dermed å understreke at denne vatikan-kommisjon ene og alene kom i humanitært oppdrag. Sovjet-regjeringen fastslo forøvrig at enhver form for religiøs påvirkning var forbudt, og at kommisjonens medlemmer bare måtte lese messen strengt privat og for lukkede dører.

Det er åpenbart at sovjet-regjeringen hadde til hensikt å bruke denne kommisjon som et politisk «forkle», for å oppnå mer godvilje i de katolske land. Men pavens parole var klar og entydig: Ene og alene barmhjertighetsarbeide. Pavens appell førte til en gigantisk hjelpeaksjon: Snart hadde den vatikanske kommisjon det materielle ansvar for 160 000 mennesker, og hadde 2 500 russiske hjelpere. Særlig sørget den for klær, sko, hospitaler og sanatorier. Men millioner var truet — det var som å dryppe dråper i et ildhav.

Til overmål syntes sovjet-regjeringen at nå kunne det være nok: Den politiske fordel av kommisjonens frihet til å hjelpe svarte ikke til forventningene. I oktober 1923 forlangte regjeringen at noen av prestene skulle reise, og i september 1924 avslo den å fornye de andres oppholdstillatelse. I 1925, da hungersnøden herjet på nytt i Russ-

land, sto Vatikanet således maktesløst — flere millioner omkom. Jernteppet var falt ned.

Kort etter, for å motvirke inntrykket av Vatikanets hjelpeaksjon, anklaget myndighetene de gjenlevende katolske prester i Russland for å beholde sine kostbare messekalder fremfor å selge dem til inntekt for de sultende. Det var en bakvaskelse — den katolske geistlighet hadde forlenget stilt alle verdier til disposisjon, på betingelse av at de selv fikk overvåke at det virkelig kom de trengende til gode. På grunnlag av denne anklage begynte imidlertid forfølgelsen, og flere katolske biskoper ble henrettet.

Nå tok paven et dristig initiativ. Han pekte på at den nye sovjetiske grunnlov uttrykkelig fastslo «religionsfrihet» i USSR og foreslo at Vatikanet sendte en representant til Moskva, med det oppdrag å «reorganisere» de katolske menigheter i Russland. Sovjet-regjeringen ble overrumplet — og syntes den måtte si ja. Den 4. oktober 1925 ankom således den franske jesuitt *Michel d'Herbigny* til Moskva. Den rapport som pater d'Herbigny avla overfor paven ved hjemkomsten var dystert: De russiske katolikker var så godt som uten biskoper og prester og levde under et voldsomt press.

Da pater d'Herbigny i mars 1926 på ny bega seg til Moskva, stanset han i Berlin, hvor den apotoliske nuntius *Eugenio Pacelli*, som senere skulle bli pave Pius XII, meddelte ham bispekonsentrasjonen i all hemmelighet. Meningen var at pater d'Herbigny dermed skulle være i stand til å ordinere andre biskoper og prester og således gjenoppbygge det nesten utryddede russiske hierarki.

Denne oppgave greide han da også å gjennomføre, sammen med en rekke andre oppdrag som betydde liv eller død for den lille katolske minoritet på sovjet-russisk område. Pater d'Herbigny døde i 1957, uten noen sinne selv å ha røbet for offentligheten hva han hadde opplevd i Russland. Men NKVD — det sovjetiske Gestapo — kjente godt til hans virksomhet. I 1931 slo det til overfor de katolske biskoper igjen og fengslet samtlige — bortsett fra to, som ble utvist. De øvrige ble sendt til konsentra-

sjonsleiren Solovetski, der de gjenfant mange av sine prester og døde under slit og mishandling. En av de mest gripende skikkelser blant disse martyrer var pater Leonid Fedorov, eksark over katolikkene av orientalsk ritus, som døde av utmattelse den 7. mars 1935. Han greide til det siste å lese hemmelig den hellige messe, og var en hjelp og en støtte for sine medfanger.

Men menneskelig talt var foretagendet totalt mislykket.

II.

På dette tidspunkt var det at Pius XI bestemte seg for å grunnlegge et seminar som skulle ta seg særlig av utdannelsen av prester bestemt for arbeide i Russland. Den 27. mai 1928 mottok han gjennom karmelitterklosteret i Lisieux en stor, anonym gave som gjorde det mulig å grunnlegge den nye institusjonen. Gjennom dekretet «*Quam Curam*» ble det russiske seminar erklært åpnet for unge prestestudenter som gikk med på å utdanne seg med Russland for øye og anta den byzantinske ritus. Fra og med 11. februar 1930 hadde Rom dermed sitt *Collegium Russicum*. Kollegiet utgjør — midt i latinitetens hovedstad — et lite slavisk miljø omkring kirken Sankt Antonius Eremiten, der de russiske emigranter bosatt i Rom gjerne ferdes, og det pavelige Orientalske Institutt. Administrativt hører *Russicum* inn under kongregasjonen for Østens kirker, som lenge ble ledet av kardinal Tisserant.

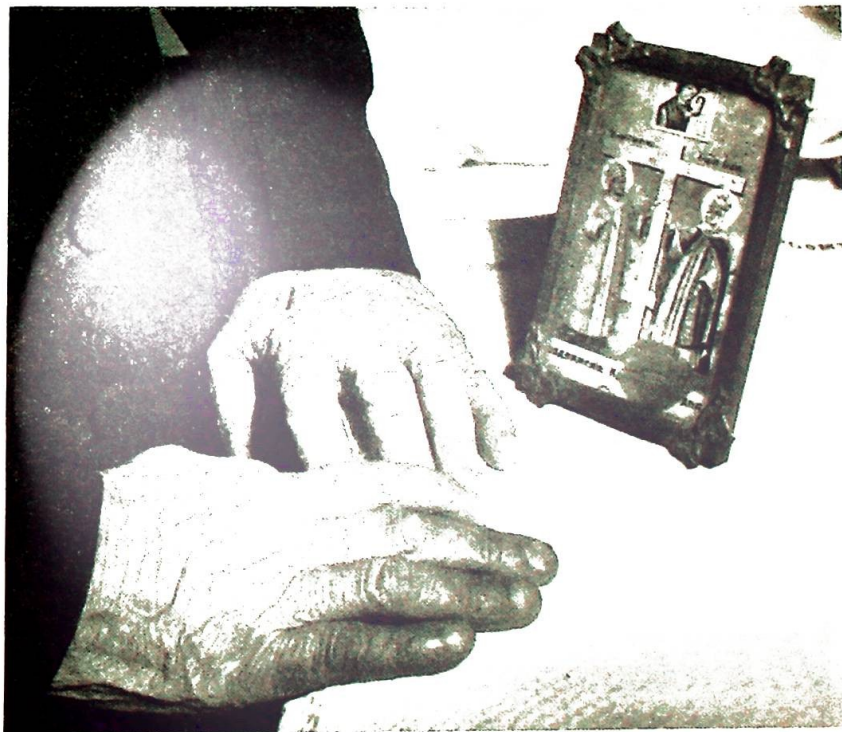
Medmindre han er født slaver, må den unge studenten som trer inn i *Russicum* først lære russisk språk og kultur å kjenne. Alle forelesninger — også i teologi og filosofi — gis på russisk, og det er bare ved uforbeholdent å gå inn i et slavisk livsmønster at en kan fullføre studiene. Denne vesle gruppen spesialister teller i dag 40 medlemmer: Ti professorer, tyve studenter og ti kandidater som allerede er presteviet. Til sammen representerer disse 40 hele 18 nasjonaliteter.

Siden det ble grunnlagt har *Collegium Russicum* utdannet 135 prester — derav 52 jesuitter. Av dem var 24 russere, 17 italienere, 12 tyskere, 11 slovakere, 9 franske, 9

NICOLAI BERDJAJEV:

«Gjennom sin sans for det overnaturlige, sitt kall til metafysikken er russerne et folk som er forutbestemt til å leve i «de siste dager». At kristendommen ikke har maktet å nå frem til et rettferds rike på jorden, fører oss inn i et messiansk håp, en forventning om den neste verden som er sterkere i russeren enn i Vestens kristne. Den russiske kristne har ikke her noe «blivende sted» — han ser frem til det Rike som skal komme.

Vår ufullkomne frihets rike vil ta ende, verden blir mer og mer lagt under Storinkvisitørens herredømme. Vi kan ikke forsones oss med menneskenes og folkenes slaveri, men dette burde ikke slå kristne med skrekk. Angsten tilkommer dem som velger å sette sin lit til Cæsar og hans rike. Russlands frelse vil skje ved at kristendommen gjennomtrenger stadig nye befolkningslag og gir arbeiderne og bønderne en åndelig gjenfødelse. Kirken vil frigjøre seg fra de kompromisser og tilpasninger som ble påtvunget den i fortiden. Når det skjer, da vil vi i ånden finne igjen vårt fedreland.»

Kristendommen har vist seg uutryddelig i Russland.

slovenere, 8 polakker, 7 hollendere, 6 belgiere, 6 tsjekkere, 5 ukrainere, 5 engelskmenn, 4 bieloruskere, 4 bulgarer, 4 spaniere, 2 amerikanere, 1 kanadier og 1 kroat. Blant dem som er kommet til etter siste krig er der også en krigsflyver i det sovjet-russiske flyvåpen som ble tatt til fange av tyskerne, og som ved frigjøringen valgte å dra sydover istedetfor østover.

Alle disse prester er i prinsippet utdannet for en gjer-ning i selve Russland. Men i øyeblikket er vanskelighet-ene uoverstigelige. I 1921 var der i Sovjet-Russland 1 600 000 katolikker, med 9 biskoper, 407 prester og 571 kirker. I dag — 40 år senere — tolererer sovjet-regimet bare 3 katolske kirker på russisk område, betjent av fire litauiske prester: Moskva (Saint Louis des Francais), dit ca. 1 000 troende sogner, Leningrad (Immaculata-kirken) med ca. 10 000 troende, hovedsaklig polakker, og Odessa (St. Peter) med ca. 5 000 troende, også her mange polak-ker. Prestene ved disse kirkene er utdannet i Riga, under kommunistisk kontroll.

Av de prester som var utdannet ved *Russicum* lot et visst antall seg «oppsluke» av de fremrykkende sovjetiske arméer i 1944—45, og kunne trenge inn i det russiske riksområde ubemerket. Her støtte de noen ganger på en og annen russisk katolsk prest, som øvet sin prestegjer-ning mellom to fengselsopphold. De små katolske menig-hetene kjempet halstarrig for sin eksistens, mot et stadig opplittende press. Under beleiringen av Leningrad, da menigheten der var uten prest, samlet den seg i årevis hver søndag i kirken til høymesse. Ornamentene ble lagt frem og kalken forberedt som om presten skulle komme. Og når klokken hadde ringt, forrettet menigheten sin «hvite messe» — dvs. at de sang og leste søndagens tekster og bønner foran et alter uten prest. Det fortelles at den berømte guvenøren av Leningrad Sjdanov, en av Stalins nærmeste medarbeidere, ble så slått av dette, at han gjennom beleiringslinjene skaffet til veie forskjellige ting som trengtes til gudstjenestene.

De av *Russicum*'s prester som hadde greid å slippe inn i Russland under krigsoperasjonene i 1945 fikk forskjellige skjebner. En vet med sikkerhet at flere av dem ble drept, som for eksempel pater Romza, en av kollegiets første rektorer. Han ble drept i 1945, og var da biskop i Vzgorod. Om en annen, pater *de Bielorok*, vet en at han ble brent levende sammen med mange av sine troende i kirken. En tredje — pater Homin — ble hengt i Ukraina. Tre andre, paterne Helvegas, Laski og Kellner led også martyriet, og der er andre som ikke har etterlatt noe spor.

Tolv av dem befinner seg fremdeles i Russland — halvparten i fengsel eller konsentrasjonsleir. En av dem — pater Chaleil — er kommet tilbake til det frie Vesten. Han taler lite om hva han har sett. Men hva vi vet, taler allerede for seg selv: Dette er ett av de mest gripende kapitler i historien om Kirkens kår i det 20. århundre.

DE RINGER . . .

VI BRINGER

BILLETTER OVER HELE VERDEN

METRO REISEBUREAU A/S

Karl Johansgt. 31 - Oslo - Sentrb. 33 32 80

BLIKK på TIDEN

DEN VELDEDIGE EGOISME

■ Søkelyset er i det siste, fra flere hold, blitt rettet mot den mangesidige og omfattende virksomhet som går under navn av «veldigheit» her i landet. Det er naturlig: Svært mange livsviktige saker hviler idag på privat innsats og gavmildhet, og størsteparten av denne virksomhet er selvfølgelig i høy grad gledelig og imponerende. Men der er skabbete får i flokken — der profiteres på de nødstedte, hvilket turde være den ufyseligste form for næringsvett vi kjenner. Som en mulighet for utglidning foreligger vel dette mer eller mindre i all slik virksomhet. Det er dette direktør *Frantz Tanberg* er inne på, i en god artikkel om «Veldigheitens mare» («Verdens Gang» 1. november):

«Det er blitt konkurranse om vår veldigheitslyst og -evne. Vi er ofre for en merkantilisering av vårt hjertelag som er deprimerende. Utplyndringen av veldigheten er systematisert. Det er med glede man nå ser den skarpe reaksjon. Tilfredse tivolieiere og misforstående, resignerte veldigheidsdamer arbeider hånd for en prostitusjon av våre, sosialt sett, kanskje finere egenskaper — vår medmenneskelighet og menneskehjelpsomhet.

Problemet er ikke utelukkende et juridisk — og politimessig. Det er i første rekke et etisk. Det rommer i seg også vårt følelsesmessige, moralske, spirituelle syn på problemene.

I gamle dager kunne penger lukte — godt eller ondt etter omstendighetene. Nå lukter penger bare godt — de er så nyttige.

Men veldigheitsarbeidet — medmenneskelighetsarbeidet — kan ikke drives uten samvittighet. Det er ikke likegyldig hvordan penger gis og tas imot når det gjelder gaver. At velferdssamfunnet tyner vår evne til å gi gaveskillingen er én sak, men at de som driver veldigheitsarbeid ikke sonderer mellom velervervede og tilsvindlete godgjørhetspenger, er verre. Våre veldigheitsorganisasjoner må ha et etisk standpunkt, et moralsk nivå. De kan ikke assosiere seg med et hvilket som helst merkantilisert organisasjonstalent.

Publikum er et mangedodet uhyre. Det er gavmildt og generøst. Det er snobbet og pretensiøst. Det er kynisk kaldt og spontant varmhjertet. Alle egenskaper kan utnyttes. Veldigheitsball med presseomtale kan gi store inntekter. Marked og tivoli likeså. Men det er alltid her spørsmål om ytelse mot ytelse. Man blir ikke veldig av å kreve noe igjen. Man blir kun veldig hvis der gis. Vi er ikke veldigige når vi kjøper lodder i håp om å vinne gevinstbil med skatter og avgifter betalt. Vi blir ikke veldigige av å more oss på Bristol for hundrevis av kroner med 10—20 til veldigige formål. Vi blir ikke veldigige av å gå på tivoli. En annen sak er at vi morer oss, snobber oss og distraherer oss — kanskje til litt overpris, men ikke meget.»

Det er et ord til eftertanke — og i rette tid.

PASTORAL VIRKELIGHETSSANS

■ Studentprest *Alex Johnson* har ofte påtatt seg å veilede den del av ungdommen som overhodet vil høre en kristen røst i etiske spørsmål — i dens eget hverdagslige sprog og

Det er de nødstedte det gjelder.

gjennom ukebladene eller radio-utsendelsenes masse-medium. En kan være uenig i denne eller hin vurdering, og studentpresten har forøvrig sine strengeste og minst overbærende kritikere blant egne trosfeller. Men en kan ikke stille seg ufølsom overfor den sunne kristensans og realisme som dikterer hans veiledning i vanskelige livsproblemer. Den er på sitt beste i en artikkel om de unge og erotikken i «Alle Kvinners Blad» (26. oktober). For her er der jo både kristent hjertelag og sunt folkevett:

«Noen syns kanskje det er vanvittig å innlate seg på å svare på slike ting, men et faktum er at ungdommen spør. Det er ikke sikkert de gjør som presten sier. Men beskjed vil de ha. Og det skal de få:

Før forlovelsen, mens man ennå er usikker, eller meget ung, gjør man best i å være knepen med kjærlighetens småpenger. Det ville bety noe å holde hverandre i hånden på en tur, hvis det var klart at det var bare denne ene man holdt i hånden.

Og derfor blir svaret til ungdom som vil vite hvor langt de kan gå ganske enkelt en appell: Sett kjærtegnenes verdi opp i kurs! La samlivet høre ekteskapet til, og noter alle de ting som kommer før i forhold til dette. Da vil ung kjærlighet atter kunne bli spenningsfylt. Da vil det gnistre av de små kjærtegn. Da vil det bli lettere å leve, både for gutt og pike.

Jeg gjør meg ikke håp om at ungdom flest uten videre vil gi seg til å leve etter dette. Tidens seksualisering er altfor sterk.

Men dels bør de høre beskjed om hva en kirkes mann mener. Og dels er det allerede noen som lever etter det, og som har gått inn for å skape et nytt miljø.

Jeg er ikke i tvil om at de er de lykkeligste. De spør ikke stadig hvor langt de kan gå. Men hvor langt de kan nå. Med å la de små ting bety noe stort. Med å la kysset betegne en pakt. Med å la ekteskapet være noe hellig. For de har sett seg lei på generasjonen foran dem, og syns ikke resultatet av den frie moral har vært noe å skryte av.

Og det må man i hvert fall gi dem rett i!»

KLUMPER I SALTET

■ I en artikkel om «Norsk skole i en krisetid» («Minervas Kvartalsskrift» nr. 3, 1960) kommer lektor *Fredrik Werring* blant annet inn på skolens kulturproblem, og gir uttrykk for sin skuffelse over at det mindretall blant ungdommen som står engasjert i kristendommen virker så lite inciterende, fordi dets kristne livsmønster er upersonlig, fryktsomt og isolerende:

«Femtiårenes skoleungdom har stadig tydeligere manifestert et særpreg som adskiller den fra det som var mellomkrigstidens ungdom. Det er en ungdom uten begeistring. Den er uten begeistring fordi den er uten engasjement. Den er uten engasjement fordi den er uten grunnlag. Løsrivelsen fra et grunnlag har imidlertid tatt to forskjellige retninger. Hovedtendensen er utvilsomt den som kalles sekulariseringen, og som betegner ikke bare en tiltagende fremmedhet overfor spesifikt religiøse realiteter, men en fjernelse fra transcendentale verdier overhodet.

Denne ungdom er uten metafysisk nysgjerrighet. Den er materialistisk, ikke av overbevisning, men som en selvfølgelighet. Den er problemfri. Den er ikke opprørsk, men tilpasset. Den samler poeng til lukkede studier. Men i all sin borgerlige pynnelighet, i sin velnærede, vitaminiserte trivsel, virker den infantil.

Den andre tendens er antagelig mer utbredt i min landsdel enn andre steder. Den ytrer seg som et kristelig degenerasjonsfenomen. Det er noe paradoksalt i dette at betegnelsen «personlig kristen» er kommet til å dekke en avpersonalisert kristendomsform, en sentimental konformisme.

Den kristne elevtype er gjennomgående den minst individualiserte, den som ikke manifesterer seg i noen diskusjon, den som virker surt immun overfor enhver kulturell påvirkning. I stereotype oppbyggelses- og vitnemøter klumper det seg, det som skulle være jordens salt. Mens den sekulariserte del av ungdommen gir dette infantile inntrykk jeg nevnte, inntrykket av åndelig underutviklethet, så er det tanken på noe forkrøplet, på en åndelig stagnasjon, den kristelige retningen fremkaller.

Der er en søkenlighet mellom representantene for de to retninger. De er kulturkrisens produkter.»

Det er en iakttagelse som visst mange kan underskrive. Og den er ikke fri for tragiske perspektiver, i en forvirret oppbruddstid som vår.

SPISSBORGERLIG AVKRISTNING

■ Under spaltehodet «SLIK SETT» gir «Morgenbladet» energiske kulturredaktør, *Erik Egeland*, korte, og ofte treffende kommentarer til den aktuelle åndelige situasjon. Nylig (5. november) festet han seg ved forvirringen i det spissborgerlige synet på kirkes og kristendommens «rolle» i samtiden:

«Bispekollegiet har nedsatt et utvalg med den oppgave å formulere kirkes syn på seksualmoralen. Det mangler ikke på forslag herfra og derfra i den anledning. Et av dem står å lese på lederplass i forrige nummer av billedbladet NÅ. Man råder her kirken å gjøre seg den kraftanstrengelse (som nok «vil dirre i fundamentene») å bringe den kristne etikk i overensstemmelse med seksualvaner som flertallet innen det norske samfunn nu påstås å ha akseptert.

«Kirken har begått en stor svikt» og må nu «bygge bro over den gapende kløft som idag finnes mellom det kirken offisielt godtar og det samfunnet godtar».

Med andre ord: Hvis det blir enda noe mer almindelig å snyte på skatten eller på regningene — å stjele biler — å flyte ut i ungdomskriminalitet, bør slik livsstil opphøydes til norm og sanksjonerer av kirken.

Ifølge dette resonnement er det de etiske bud — Bjergprekenen som må forandres — ikke menneskene.

Vi har trukket dette eksempel fra NÅ frem fordi det er et av mange tegn som vidner om at avskjæringen fra den vestlige kulturs åndelige produkt ikke er noen ensidig venstre-operasjon. Langt inn i den såkalte «borgerlige front» råder en ideologisk forvirring som følge av frafall fra grunnverdiene.

Her forestår et oppgjør i den gamle, stadig tilbakevendende stil: Den som ikke er med meg, er mot meg. Nye frontlinjer vil stige frem av det utlevede politiske bilde vi har her i landet. Tilstandene i verdensmålestokk og her hjemme vil tilspisse seg slik at enhver blir stilt på valg på en ganske annen måte enn idag da nordmenn ennå tillater seg å kives om de nære ting og lar livsspørsmålene flyte.»

Får han rett?

Frater Candidus.

Med en afrikaners øyne

(Michael Obolungwe er en mann fra det sorte kontinent, på besøk i Europa. I brev til den hvite misjonær hjemme i Afrika gjør han seg nå sine tanker over hva han kan se og høre blant sine europeiske trosfeller . . .)

Kjære pater,

her i vår kirke la jeg igår merke til en dame som sang meget høyt og med mange skjelvetoner. Hun sa til meg: «Religionen har ingen annen hensikt enn å gi oss gode og varme følelser. Alt det andre er bare noe som er satt til. Jeg for min del går i kirken for å la min sjel synge fritt; hjemme blir min mann bestandig så sint når jeg synger, og dessuten banker naboene i veggen.»

Da svarte jeg: «Det kan jeg forsåvidt være med på. For det er jo riktig nok at religionen skal gripe våre følelser. Men det er da ikke alt! Jeg vil fortelle Dem en historie:

Hjemme hos oss i Afrika er det meget varmt. Men det kan bli kaldt også, særlig oppe i fjellene. Noen ganger må vi gå opp der, og da tar vi rikelig med fett kjøtt med oss. Det spiser vi, for å få kraft nok til å gå, og holde varmen. Men en gang var det i nabolandsbyen en mann som sa han hadde funnet noe meget bedre. Det ga like så meget styrke og varme, men en kunne nøye seg med å bære mye mindre med seg. Og så viste han frem en flaske med brennevin.

Men heksedoktoren deres sa: «Dette er en ny skikk, som jeg ikke tror noe på.» Så dro de avgårde, og hadde en masse kjøtt å dra på. Men mannen med dramme flasken bare lo av dem. Så kom de dit det begynte å bli kaldt, og begynte å forsyne seg av kjøttet. Men han bare drakk av flasken sin og sa: «Jeg er ikke det minste trett, og god og varm er jeg også.»

Eftersom de gikk videre, tok han seg en støyt av flasken nå og da, men det gikk mer og mer smått med ham, og til slutt sakkett han helt akterut. De ville gå tilbake etter ham, men heksedoktoren sa: «Jeg sa jo fra at denne nye skikken ikke var noe tess. La ham ligge.» Og eftersom de var hedninger, så lot de ham da også ligge, og da de kom tilbake, lå han der ennå, men da var han død.

Ser De, kjære frue, vi mennesker har en lang vei å vandre her i livet, og ofte kan det gå ganske bratt oppfor bakke, og surt og kaldt kan det bli. Derfor trenger vi å ha noe som gir virkelig kraft og virkelig varme. Brennevinet gir ingen av delene, det bare gir liv til det som allerede finnes i oss. Men

det er for lite. Men kjøttet gir oss virkelig noe nytt, det tilfører oss noe utenfra. Og en religion som bare skal varme opp vårt eget følelsesliv, den synes jeg ligner på brennevinet. Men den sanne tro gir både styrke og varme fra Gud, så vi klarer å gå veien til ende.»

Da sa hun sint: «Jeg drikker aldri brennevin. Jeg synger.»

Jeg svarte: «Det finnes mange slags brennevin.»

Med de hjerteligste hilsener

Deres Michael Obolungwe

(Michael Horatzuk: «Obolungwe, oder ein Neger in Europa.» — Herder, Wien.)

Fransiskushjelpen

innbyr trosfeller og venner til møte i

Restaurant GROTTE,

Wergelandsveien 5,

tirsdag 22. nov. — kl. 20.

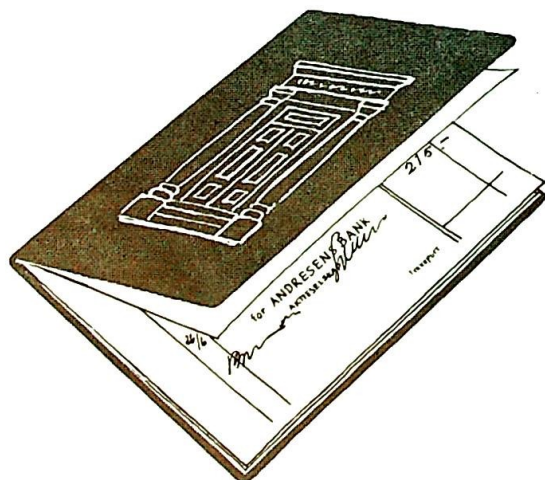
Foredrag av Brita Paus:

«Som européer i Korea».

Fargelysbilleder.

Entré og bevertning kr. 3.—.

Ved DÅP eller KONFIRMASJON

En BANKBOK er
DEN BESTE GAVE

ANDRESENS BANK
AKTIESELSKAP
OSLO

UTLANDET

CANTERBURY OG ROM PÅ TALEFOT?

Erkebiskop Fisher.

Det var en ganske oppsiktsvekkende nyhet som forleden ble gjort kjent i verdenspressen: Den anglikanske kirkes primas, *Geoffrey Francis Fisher*, erkebiskop av Canterbury, kommer i neste måned til å avlegge «en høflighetsvisitt» hos pave Johannes i Vatikanet, på tilbakereisen fra et besøk i Det Nære Østen, der han også treffer den gresk-ortodokse patriarken Benediktos av Jerusalem og Athenagoras av Konstantinopel. Det er for så vidt overraskende at det er nettopp den nåværende erkebiskop av Canterbury som, etter fire hundre års taushet og avstand mellom de to kirkesamfunn, tar dette initiativ. Han har ved flere anledninger snarere inntatt en steil holdning overfor den katolske kirke. Under et økumenisk møte sommeren 1957 uttalte han seg således meget skarpt om katolisismens krav på alene å representere den ubrudte kirkelige tradisjon tilbake til apostlenes kirke.

Ifølge de opplysninger som foreligger i pressen imøtekommer erkebiskopen en uforbindtlig og indirekte innbydelse fra Johannes XXIII, når han om noen uker begir seg til Vatikanet. Under et møte som Kirkenes Verdensråds sentralkomité holdt i St. Andrews i Skottland i august, deltok også en katolsk observatør, med pavens uttrykkelige godkjennelse. Det var denne observatør, den hollandske Mgr. *Jan Willebrands*, sekretær og kardinal Bea's høyre hånd i Sekretariatet for Kristen Enhhet, som foreslo erkebiskop Fisher å besøke paven, idet han sa seg bemyndighet til å forsikre at han ville bli vennlig mottatt.

Reaksjonene både i engelsk og kontinental presse var i det store og hele positive. Enkelte steilt anti-katolske kretser ga riktignok ondt fra seg. Det anglikanske kirkebladet *Church of England Newspaper* fryktet at «den klare dogmatiske adskillelse mellom de to kirker kan bli utvisket» — en frykt som vel sikter på den betydelige fløy av den anglikanske geistlighet hvis teologiske og kirkelige standpunkter kommer den katolske tro meget nær. Pastor *Howard Stanley*, som leder det landsomfattende Menighetsforbundet, ønsket erkebiskop Fisher tillykke med initiativet, mens lederen for den steilt anti-katolske skotske kirke, pastor *John Burleigh* nokså kjølig uttalte at «det er jo hyggelig at erkebiskopen besøker paven, men jeg håper de nøyer seg med å utveksle noen elskverdigheter».

Den italienske presse slo nyhetene opp som «kirkelig toppmøte», men fikk kaldt vann i blodet av Vatikanavisen «*Osservatore Romano*», som bragte nyheten i notis' form og nektet å tillegge den sensasjonell betydning.

Det riktige er vel å si at det dreier seg om noe *mer* enn en «formsak», men om *mindre* enn en tilnærmelse. I England er forholdet mellom de to kirkesamfunn stadig blitt bedre. I forrige måned skrev den katolske erkebiskop *John C. Heenan* av Liverpool at paven overfor ham hadde uttrykt sin hengivenhet for de anglikanske kristne. Samtidig beskrev erkebiskop Fisher i sitt bispedømmeblad for Canterbury det nye katolske Sekretariat for Kristen Enhhet som «full of godly promise». Og i et intervju uttalte han, at selvom paven og han bare «utvekslet elskverdigheter» når de møtes 1. desember, så kunne det bli «elskverdigheter om dype emner». Erkebiskop Fisher tar under oppholdet i Rom inn i villa della Camilluccia, residensen til Storbritannias minister ved Vatikanet.

Brevskolen om den katolske kirkes tro og moral

OMFATTER FØLGENDE
EMNER I 14 BREV:

- Den kristne religion. Troen.
- Om Gud, erkjennelse, treenigheten.
- Jesus Kristus, synd og frelse.
- Kirken.
- Bibelen: Opprinnelse, Inspirasjon, Bibelfortolkning, bibelbruk, bibelgranskning, oversettelser, sprog.
- «Evangeliene», «brev» og «epistler».
- De hellige sakramenter.
- Den hellige messe.
- Det kristne ekteskap.
- Maria og helgenene.
- Den kristne moral.
- Bønnen.

Spørsmål besvares av lærerne.

Kurspris kr. 10.—.

Katolsk Informasjon

Postboks 3664 - Oslo

OSLO

Byggevarer - Beslag - Ovner
Verktøy - Fliser - Linoleum
Tapeter - Farvehandlerar
Kjøkkeninnredning og utstyr

THIIS & CO AS

Haakon VII's gt. 1, Oslo
Sentralbord 41 77 30

Rosenlund

ALT I BLOMSTER

Akersgt. 65 B - Telefon 33 55 16

VATIKANET

Det svenske kongepar i audiens.

Den 31. oktober ble kong Gustav Adolf og dronning Louise av Sverige mottatt i en 35 minutter lang privataudiens av pave Johannes. Kong Gustav uttrykte sin erkjentlighet for valget til det pavelege vitenskapsakademi, der han er innvotert på grunn av sine årelange studier i romersk arkeologi.

DANMARK

Pater Scherz sveitsisk æresdoktor.

Niels Stensen-forskeren Pater Gustav Scherz er nylig blitt utnevnt til æresdoktor av det matematisk-naturvitenskapelige fakultet ved universitetet i Fribourg i Sveits. Det er pater Scherz' tredje doktorgrad, for så vidt som han allerede er doktor fra universitetene i København og Münster.

KONGO

Prest myrdet.

KNA melder fra Leopoldville at under en razzia i en gutteskole i Kalenda, der troppene søkte å drepe gutter som tilhørte Baluba-stammen, flyktet elevene i panikk inn i skolens kapell. En kongole-

sisk prest, pater Beya, forsøkte å stanse soldatene, men disse førte ham straks utenfor og skjøt ham, hvorefter liket ble halshugget.

USA

Katolsk fremgang.

Ifølge den nyeste utgaven av The Yearbook of American Churches er der idag 40 871 302 katolikker i USA. Det er en stigning på 3.4 % fra forrige år. Det samlede antall protestanter, fordelt på talløse sekter og samfunn, utgjør i alt 62 543 502. Det har vakt en viss oppmerksomhet at stigningen her bare er 1.7 %, hvilket endog ligger under vekten i selve folketallet (1.8 %).

Mot Mao's Kina.

Erkebiskopen av Boston, kardinal Cushing, uttalte seg nylig bestemt mot

en anerkjennelse av Mao's røde kinesiske «folkerepublikk». En slik anerkjennelse ville stå i strid med amerikanske prinsipper, erklærte han, idet han pekte på at bare 2 % av befolkningen er partibundne kommunister og støtter et terrorregime som siden verdenskrigens slutt har likvidert 18 millioner mennesker.

VEST-TYSKLAND

To filmer.

Tyske filmfolk har kastet seg over engelske katolske forfattere: For øyeblikket er de iferd med å spille inn både Chesterton's «Father Brown», med skuespilleren Heinz Rühmann som den forslagne detektivpresten, og Bruce Marshall's «Fader Malachy's Mirakel» med skuespilleren Horst Bollmann som den trossterke benediktineren.

Kjente Drammens- firmaer	Drammens malerforretning Tlf. 83 39 16 - 83 33 32 Inneh. Asbjørn Gundersen	
NORLØFF Jernvareforretning A/S Drammen - Tlf. 83 65 80	American Foto SPESIALFORRETNING I FOTO OG RAMMER Engene 4 - Tlf. 83 11 45 Filial: Tollbodgt. 16 - Tlf. 83 65 65	BRAGERNES FARVEHANDEL Tlf. 83 27 55 - 83 40 58
GUSTAV BØHM & SØN A/S Bakeri og Konditori Drammen	HARALD LYCHE & CO. Bøker - Papir - Toalettsaker Sportsartikler - Leketøy	H. KOLDERUP N. Storgt. 12 - Bragernes Tlf. 83 13 62 - 83 36 48 Gå til fagmannen når det gjelder møbler
C. H. PEDERSENS EFTF. Bakeri - Konditori - Kafé Haugesgt. 3 - Tlf. 83 28 63 DRAMMEN	 KOLONIALFORRETNING Tlf. 83 26 59	PT. PEDERSEN & BERG A/S Farvehandel - Kjemikalier Parfumeri - Spør oss Etabl. 1883 - Tlf. 83 21 85 DRAMMEN
Artikler for syke- og barnepleien Drammen Bandageforretning Øvre Storgt. 7 - Tlf. 83 11 71	FRANTZ HEGG Grønnsaker og frukt jager sykdom på flukt. Øvre Torvgt. Tlf. 83 24 62	
En gros Fiskebryggen - Etablert 1887 Tlf. 83 13 66 - 83 32 60	GUSTAV THIELEMANN Pølse- og hermetikkfabrikk Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN	
	 TYRILYS A/S TYRI FABRIKKER Drammen Har også landets eneste bivokspresseri	

**Bergens-
firmaer**

A/S Kr. Madsens Bok- og Papirhandel

BERGEN

Bryggen 5 - Lepper - Telefon 11 482

**Se vårt
utvalg i
RAMMER**

BJ. EMAN BJARNOLL

Malermester

Tlf. 99 766

Johan H.
BENTZON
A/S

En gros - Telefon 10106

DIDR. ANDERSEN & SØN A/S

Telgr.: Glas Bergen Tel. 15 090

HOPSDAL & DAHL A/S

Aut. Installatør, Radio-
og Utstysforretning

TORNØEGÅRDEN - BERGEN

Konfekt - Sjokolade - Drops
ALLIANCE KONFEKTFORRETNING

Tlf. 11 907 - Nygårdsgt. 1
Bergen

T. Beyer
BOK-OG PAPIRHANDEL AKSJESELSKAP

Strandgt. 4 - Telefon 15020 - Bergen

K. & J. SOLHEIM

Kjøtt - Pålegg - Delikatesser
Egen Pøsefabrikk

Solheimsgt. 25
Tlf. 99 016 Bergen

NYGÅRDSGATENS FISKEMAT

Inneh. J. Ludvigsen

Tlf. 12 941

SVERRE W. MONSEN

Manufakturvarer - Sengeutstyr

KNUDSEN
i Marken

Møbler — Gardiner — Tepper

Sølv for
alle
anledninger

Theodor Olsens Eftf.
JUVELER SMASTRANDGT. 4
BERGEN

A. K. EGGE A/S
Frukt og grønnsaker
En gros

Hos oss finner De alt i
Undertøy - Sengeutstyr
FABRIKUTSALGET A/S

JACOB L. BERSTAD
Kontorutstyr
Bergen - Oslo

Våre bekjente Myhre Heiser leveres over hele landet.
JONAS MYHRE BERGEN **JONAS MYHRE A/S** OSLO
A/S MYHRES MASKININDUSTRI
BERGEN - OSLO

Eches Farvehandel

NYGÅRDSGT. 4

**All slags
skadeforsikring**

ERLING KRAGE A/S
PRYD- OG BRUKSKUNST

Bergen
Telefon central 14 110 Telegramadresse: «Kjell»

Ferd. Bruns Eftf.
BAKERIER & CONDITORIER

Martin Olsen's Eftf.
S. AAKRE
BAKERI & CONDITORI

Joh. Weydahl A/S

Oslo - Centralb. 68 18 07

KAFFE
og
HERMETIKK
en gros

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 24 46

Privat 55 77 87 - 69 43 72

OBS!

Ved
adresseforandringer,
vennligst oppgi også
den tidligere
adresse!

*All slags
forsikring*

ANTH. B NILSEN & CO'S
ASSURANCEBUREAU A/S

Rådhusgaten 27, Oslo.

Telefon 41 01 10.

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
for sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II

Tlf. 33 36 24 - Oslo

Tlgr.adr.: RUSTFRIKNUT

ALLTID GODT UTVALG I SESONGENS BLOMSTER

Annie Vera A.s

Karl Johans gt. 21, Oslo

Kjente firmaer

*En kjærkommen
gave:*

VIEVANNSKAR
i porselen kr. 5.00

Vi sender også pr.
postoppkrav.

Giulligani

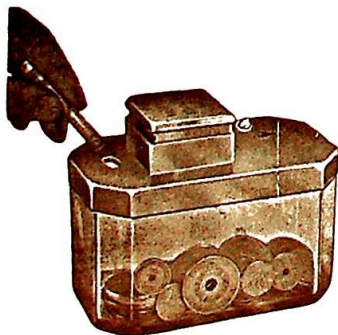
STORTINGSGT. 22
NEDRE SLOTTSGT. 25
OSLO

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgate 3b, Oslo
Telefon 33 18 34 - 33 32 37

Å SPARE ER EN VANE-
SAK, EN VILJESAK, EN
KARAKTERSAK

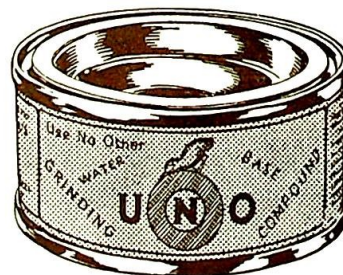
«KLAR»

Fåes i banker over hele landet

WISBECH
ARTIFISIELLAMA

Majorstua - Oslo

MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER

Beste
og hurtigste
slipemiddel
for lager og
ventiler